

Awareness of Faculty Members with the Concepts and Examples of Academic Misconduct; Study Case: Islamic Azad University, Yadgar Imam Khomeini Branch

Dariush Matlabi¹

1. Corresponding author, Associate Professor, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Yadegar-e Emam Khomeini (RAH) Share-Rey. Tehran, Iran. E-mail: dariushmatlabi@iausr.ac.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received 22 October 2022

Received in revised form 22
November 2022

Accepted 24 December 2022

Published online 07 January
2023

Keywords:

Scientific misconduct,
Plagiarism,
Falsification,
Fabrication,
Faculty members,
Islamic Azad University.

ABSTRACT

Objective: The purpose of this study is to identify the level of awareness among the faculty Members of Islamic Azad University, Yadgar Imam Khomeini Branch, with the concepts and examples of scientific misconduct.

Methods: The method of this research is descriptive, survey in terms of execution, and practical in terms of purpose. Research data was collected using a researcher-made questionnaire. The validity of the questionnaire was verified by a group of expert professors and its reliability was confirmed with Cronbach's alpha of 0.788 Calculated. The statistical population includes all faculty members of Islamic Azad University, Yadgar Imam Khomeini Branch, who work full-time with this branch. Due to the large number of faculty members, the studied sample was calculated using Cochran's formula according to the expertise of the faculty members, and according to the nature of the problem and the research hypotheses, it was selected using stratified-random sampling method. Data analysis was done in two parts: descriptive statistics and inferential statistics (Kruskal-Wallis's test) using SPSS version 20 software.

Results: Based on the results, the level of knowledge of faculty Members with the concepts and examples of Scientific misconduct (fabrication, falsification and plagiarism) is above average and in a relatively favorable condition. However, among these three components, their awareness of the concept of fabrication was less than the other two components.

Conclusions: Based on the results, there is no significant difference between the knowledge of the concepts and examples of research misconduct (Fabrication, falsification, plagiarism) with the specialty, scientific and academic rank of faculty members; and the most important proposed solution to reduce scientific misconduct is to create and holding mandatory training courses to familiarize faculty members and students with the concepts and examples of research misconduct.

Cite this article: Matlabi, D. (2022). Awareness of faculty members with the concepts and examples of academic misconduct; Study Case: Islamic Azad University, Yadgar Imam Khomeini Branch. *Academic Librarianship and Information Research*, 56 (4), 53-68. <https://doi.org/10.22059/jlib.2023.353362.1665>

آگاهی اعضای هیئت علمی با مفاهیم و مصادیق سوء رفتار علمی

مورد مطالعه: دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام (ره)

داریوش مطلبی[✉]

۱. نویسنده مسئول، دانشیار، دانشکده علوم انسانی، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، تهران، ایران. رایانامه:

dariushmatlabi@iausr.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: هدف پژوهش حاضر، شناسایی میزان آگاهی اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام (ره) شهرداری با مفاهیم و مصادیق سوء رفتار پژوهشی و ارائه راهکارهایی برای کاهش آن است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۳۰	روش پژوهش: پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش اجراء، پیمایشی است. داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه محقق ساخته جمع‌آوری شد. روایی پرسش‌نامه به وسیله جمعی از استادان متخصص تأیید و پایایی آن با آلفای کرونباخ ۰/۷۸۸. محاسبه شد. جامعه آماری شامل کلیه اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام شهر ری، که به صورت تمام‌وقت با این واحد دانشگاهی همکاری دارند، است. با توجه به کثرت اعضای هیئت علمی، نمونه مورد مطالعه با استفاده از فرمول کوکران به تفکیک حوزه تخصص اعضای هیئت علمی محاسبه و با توجه به ماهیت مسئله و فرضیه‌های پژوهش، از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون کروسکال والیس) با استفاده از نرم‌افزار اس.پی.اس.اس. ویرایش ۲۰ صورت گرفت.
تاریخ بازنگری: ۱۴۱۱/۰۹/۰۱	یافته‌ها: بر اساس یافته‌ها، میزان آگاهی اعضای هیئت علمی با مفاهیم و مصادیق سوء رفتار علمی (جعل، تحریف، سرقت علمی و ادبی) بالاتر از حد متوسط و در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارد؛ اما از میان این سه مؤلفه، آگاهی‌شان نسبت به مفهوم جعل نسبت به دو مؤلفه دیگر کمتر بود. بر اساس یافته‌ها، تفاوت معناداری بین شناخت مفاهیم و مصادیق سوء رفتارهای پژوهشی (جعل، تحریف، سرقت علمی-ادبی) با حوزه‌های تخصص و رتبه علمی و دانشگاهی اعضای هیئت علمی وجود ندارد.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۰۳	نتیجه‌گیری: افزایش میزان آگاهی اعضای هیئت علمی از مصادیق سوء رفتار علمی، نه تنها به کاهش رفتارهای غیر علمی در میان اعضای هیئت علمی منجر می‌شود، بلکه جایگاه ایران در سطح بین‌المللی در این حوزه را که در سال‌های اخیر با مشکلاتی همراه بوده، ارتقاء می‌دهد. مهمترین راهکار پیشنهادی برای کاهش سوء رفتار علمی، راه‌اندازی و برگزاری دوره‌های آموزشی اجباری برای آشنایی اعضای هیئت علمی و دانشجویان با مفاهیم و مصادیق سوء رفتار پژوهشی می‌دانند.
تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۰/۱۷	
کلیدواژه‌ها: سوء رفتار علمی، سرقت علمی، جعل داده‌ها، تحریف، اعضای هیئت علمی، دانشگاه آزاد اسلامی.	

استناد: مطلبی، داریوش (۱۴۰۱). آگاهی اعضای هیئت علمی با مفاهیم و مصادیق سوء رفتار علمی: مورد مطالعه: دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره).

<https://doi.org/10.22059/jlib.2023.353362.1665> ۵۶-۶۸، (۴) ۵۳-۶۸

مقدمه

توسعه علم و دانش یکی از اساسی‌ترین و با اهمیت‌ترین شاخص‌های توسعه کشورهاست و توجه ویژه‌ای از سوی دولت‌ها و برنامه‌ریزان حوزه علم برای توسعه آن صورت می‌گیرد؛ اما در کنار این توجه و حمایت، موانعی جلوی پیشرفت و توسعه واقعی علمی را می‌گیرد؛ یکی از این موانع، سوءرفتارهای علمی و پژوهشی است که از سوی برخی پژوهشگران صورت می‌گیرد. البته این معضل مسئله جدیدی نیست و بررسی تاریخی نشان می‌دهد با وجود اینکه اخلاق پژوهش و نگارش همواره مورد توجه عالمان و پژوهشگران بوده؛ اما در طول تاریخ همواره شاهد بی‌اخلاقی‌ها در این حوزه بوده‌ایم که در دو دهه گذشته با گسترش استفاده از فن‌آوری‌های جدید به ویژه اینترنت و دسترسی راحت مردم به متن کامل مقالات، کتاب‌ها و پایان‌نامه‌ها، تغییر و بازنشر آثار تسهیل شده و همین مسئله سوءرفتار علمی و پژوهشی را به یکی از مشکلات اساسی نظام علمی و دانشگاهی تبدیل کرده است و هر روز شاهد ابعاد تازه‌ای از سرقت علمی، جعل و تحریف هستیم.

بنا به شواهد، پیشینه این اقدامات زیان‌بار در کشورهای مختلف به ویژه در دهه‌های اخیر تایید شده و کشور ما نیز از این عوارض در امان نیست و ابعاد این معضل در نظام دانشگاهی ایران به مجلات بین‌المللی هم کشیده شده است؛ خصوصاً آنکه با افزایش دانشجویان در مقطع تحصیلات تکمیلی، انجام پژوهش‌های مختلف در حال افزایش است. در این میان، متأسفانه برخی رسانه‌های بیگانه می‌کوشند با بزرگ‌نمایی این‌گونه سوءرفتارهای پژوهشی عده‌ای انگشت‌شمار، اعتبار همه پژوهشگران علمی و ارزشمند کشورمان را زیر سؤال برند (ملک‌زاده، ۱۳۸۷).

بر اساس پژوهش‌های منتشر شده، وضعیت ایران (مروتی و ریاحی‌نیا، ۱۳۹۸؛ مروتی و عرفان‌منش، ۱۳۹۹؛ و قربی و فهیمی‌فر، ۱۳۹۹) از نظر میزان مقالات سلب اعتبار شده در وضعیت نامناسبی است و در مجامع بین‌المللی، پژوهش ایرانی را به رعایت نکردن اصول اخلاقی نگارش متهم می‌کنند (باتلر^۱، ۲۰۰۹؛ نقل در: رجب‌زاده عصارها، ۱۳۹۰). اخلاق پژوهش به عنوان وظیفه‌ای علمی و اخلاقی لازم است بیش از پیش از سوی جامعه علمی و دست‌اندرکاران مجله‌های علمی رعایت شود و با اتخاذ تدابیر مناسب، باید از سوءرفتارهای علمی پیشگیری شود تا حرمت جامعه علمی کشور در نگاه جهانیان مخدوش نشود. پژوهش نورن‌نبی و حسین^۲ (۲۰۱۹) نشان داد که فعالیت تقلب پژوهشی و جعل داده‌ها در دنیای دانشگاهی، صداقت و اخلاق را کاهش می‌دهد.

در ادبیات حوزه اخلاق پژوهش، پدیده‌های مخرب «جعل^۳» و «تحریف^۴» در پژوهش و «دستبرد به آثار دیگران»^۵ از آفات است که آنها را سوءرفتار علمی^۶ یا پژوهشی می‌نامند. سوءرفتار پژوهشی شامل اقتباس از آثار ادبی بدون ارجاع‌دهی مناسب (سرقت ادبی)، جعل نمودن داده‌های مورد استفاده در پژوهش، عدم اجرای کامل موضوع تحقیق، عدم اجرای روش تحقیق، حذف قسمتی از داده‌ها جهت دستیابی به نتایج مورد انتظار، تحریف در منابع مورد استفاده تحقیق و عدم اجرای کلیه منابع مورد استفاده، اختلاف نظر در تألیفی یا تصنیفی بودن متن پژوهش و فشار از سوی حامی مالی پژوهش به انجام شیوه‌های غیراخلاقی در پژوهش در نظر گرفته شده است (اکونتو و روسو^۷؛ ۲۰۱۴).

سوءرفتار علمی به عنوان جعل، تحریف و سرقت ادبی در پیشنهاد، انجام، یا بررسی تحقیق یا در گزارش نتایج تحقیق تعریف می‌شود. در تعریف دیگری سوءرفتار علمی، به عنوان هر رفتار پژوهشگر، خواه عمدی یا غیرعمدی، که به طور دقیق استانداردهای بالای علمی و اخلاقی را رعایت نمی‌کند، آمده است (هادیلکار^۸، ۲۰۱۸). به عبارتی، سوءرفتار در پژوهش یک طیف است که از اشتباهات ساده که همه ما مرتکب می‌شویم شروع می‌شود، مانند مشاهدات غلط، آنالیز، ارجاع و تفسیر نادرست نتایج و سوگیری در مطالعات علمی و به تدریج با یک شیب آهسته به سمت دستکاری در اطلاعات، سرپوش گذاشتن بر یافته‌های غیرمعمول، گذاردن اسم یک شخص در فهرست نویسندگان بدون آن‌که دخالتی در امر نوشتن مقاله داشته باشد^۹، انتشار دوباره یک مقاله یا

1. Butler

2. Nurunnabi & Hossain

3. Fabrication

4. Falsification

5. Plagiarism

6. Scientific misconduct

7. Okonta & Rossouw

8. Khadilkar

9. Gift Authorship

بدون تغییر جزئی در عنوان و چکیده^۱، تقطیع یک کار تحقیقاتی به چند قسمت و نشر آن در چند عنوان مقاله^۲ حرکت می‌کند. این منحنی در نهایت به سوءرفتارهای کاملاً تقلبی به صورت ساختن اطلاعات جدید^۳، تحریف اطلاعات^۴، دزدی ادبی^۵ و جعل کامل اطلاعات^۶ سوق می‌یابد (مقتدری و دهمرده، ۲۰۱۲ نقل در: خسروان و دیگران، ۱۳۹۴). در واقع، سوءرفتارهای پژوهشی به رفتارهایی گفته می‌شود که مجموعه قوانین و هنجارهای پژوهش را از ابعاد قانونی، اخلاقی و حقوقی نادیده می‌گیرند (رجب‌زاده‌عصارها، ۱۳۹۰؛ کونگ و همکاران^۷، ۲۰۱۰)؛ و تخطی از استانداردها و چارچوب رفتارهای علمی و اخلاقی در انتشار نتایج پژوهش است.

جعل، تحریف و سرقت علمی علل مختلفی دارد که مهمترین آنها عبارتند از: ۱. ناآگاهی از اصول پژوهش و نشر، مطابق معیارهای جهانی، ۲. نادیده گرفتن اصول ذکرشده به منظور کسب منفعت مادی، ارتقای علمی، اشتهار کاذب، و... ۳. کم‌توجهی به حقوق مؤلفان و پدیدآورندگان آثار علمی (ملک‌زاده، ۱۳۸۷)؛ ۴. افزایش عظیم جمعیت پژوهشگران که همخوانی با افزایش سرمایه‌گذاری در حوزه پژوهش ندارد؛ ۵) افزایش تعداد مجلات دسترسی آزاد که بدون داوری دقیق و در مواقعی با دریافت مبلغی از نویسندگان، مقالات را منتشر می‌کنند (کارفلی^۸، ۲۰۱۵)؛ در کنار عوامل مطرح شده، می‌توان به عواملی چون کمی‌گرایی در نظام آموزش عالی، اجبار دانشجویان و استادان به داشتن مقاله برای کسب بخشی از نمره پایان‌نامه و یا ارتقای رتبه علمی در ایران نیز اشاره کرد. در واقع جعل، تحریف و دستبرد علمی به آثار دیگران، حقوق پدیدآورندگان اصلی آثار را نادیده می‌گیرد و سبب بی‌اعتمادی جامعه به پژوهشگران و هدر رفتن سرمایه‌های همگانی که می‌تواند برای مقاصد سودمند دیگری به کار رود، می‌شود؛ لذا پیشگیری از آن ضروری است.

با وجود تصویب قوانین مناسب در خصوص حمایت از حقوق پدیدآورندگان، مصنفان و هنرمندان در سال ۱۳۴۸ - که تاکنون به قوت خود باقی است - و همچنین شکل‌گیری منشورهای اخلاقی در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی همچنان برخی سوءرفتارهای پژوهشی در میان دانشگاهیان مشاهده می‌شود و دسترسی راحت و سریع به منابع اطلاعاتی در سایه استفاده از فناوری‌های نوین روزبه‌روز بر ابعاد بی‌اخلاقی‌های علمی افزوده می‌شود. سوءرفتاری علمی در دنیا به یک معضل تبدیل شده و اعتبار کشورها از جمله ایران را هدف گرفته است.

از این‌رو، آگاهی از میزان آشنایی اعضای هیئت علمی دانشگاه با مفاهیم و مصادیق سوءرفتار علمی و پژوهشی از اهمیت بالایی برخوردار است و بدون داشتن درک درستی از میزان آگاهی و کاستی‌ها و خلاءهای موجود، برنامه‌ریزی دقیق در این راستا امکان‌پذیر نخواهد بود. با وجود اینکه پژوهش‌های نسبتاً زیادی در خصوص سرقت علمی انجام شده است؛ اما در حوزه جعل و تحریف، پژوهش‌ها اندکی است و پژوهشی که همه مؤلفه‌های سوءرفتار علمی را در کنار هم و در جامعه دانشگاهی ایران انجام داده باشد، و رابط میزان آشنایی با مصادیق سوءرفتار علمی را به نسبت ویژگی‌های جمعیت‌شناختی بررسی کند، یافت نشد. بنابراین، با در نظر گرفتن فضای کنونی دانشگاه و اشتیاق به انتشار آثار علمی در داخل کشور، در این پژوهش تلاش می‌شود مشخص شود میزان آگاهی اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام از سوءرفتارهای علمی (جعل، تحریف و سرقت علمی) چگونه است؟، راهکارهای پیشنهادی آنها برای پیشگیری چیست؟ و فرضیه‌های زیر مورد آزمون قرار گیرد:

۱. بین حوزه‌های تخصص اعضای هیئت علمی و شناخت آنها از مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای پژوهشی تفاوت معناداری وجود دارد.

۲. بین رتبه علمی و دانشگاهی اعضای هیئت علمی و شناخت آنها از مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای پژوهشی تفاوت معناداری وجود دارد.

1. Duplicate Publication

2. Salami Publication

3. Fabrication

4. Falsification

5. Plagiarism

6. Forgery

7. Kwong, & et al.

8. Carafoli

ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش

پیشینه‌های پژوهش با کلیدواژه مرتبط فارسی و انگلیسی در پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف داخلی (ایراندک، کتابخانه ملی، بانک‌های مقالات فارسی کشور و...) و خارجی (امرالدا^۱ و پرکوئیست^۲، الزویر^۳، گوگل اسکالر^۴ و...) مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به حجم بالای پیشینه‌های مرتبط با سوءرفتار علمی و ابعاد آن، تنها بخشی از پیشینه‌های مهم مرتبط در ۱۰ سال اخیر ارائه می‌شود:

علیزاده‌قدم، عباس‌زاده، شیشوانی، و تجویدی (۱۳۹۰) در پژوهشی نشان دادند که بین اخلاق علمی و تولید علمی، اعتماد اجتماعی و انسجام گروهی رابطه معنادار مثبتی وجود دارد. همچنین بین رعایت اخلاق علمی اعضای هیئت علمی بر اساس جنسیت تفاوت معنادار وجود داشت به گونه‌ای که رعایت اخلاق علمی در استادان زن نسبت به مردان بالاتر بود.

یافته‌های پژوهش رجب‌زاده‌عصارها (۱۳۹۱) نشان داد که پژوهشگران دانشگاه تهران با مفاهیم استناد آشنایی دارند و بیشتر سوءرفتارهای پژوهشی به صورت ناآگاهانه انجام می‌گیرد. بر اساس یافته‌های پژوهش بیگلری، و پزشکی‌راد (۱۳۹۱) میزان نگرش و رفتار بیشتر دانشجویان در زمینه سرقت علمی به ترتیب در سطوح نسبتاً نامساعد و متوسط است. همچنین یافته‌های وی نشان داد که بین رفتار دانشجویانی که در کارگاه‌های آموزشی مقاله نویسی شرکت کرده و آنهایی که شرکت نکرده‌اند، در خصوص سرقت علمی تفاوت معناداری وجود دارد.

فتحی (۱۳۹۲) در پژوهشی نشان داد که سرقت علمی میان دانشجویان حسابداری مورد نظر کاملاً رایج است و دانشجویان درک کافی از انواع مختلف سرقت علمی ندارند. همچنین بین میزان شیوع سرقت علمی و متغیرهای جمعیت‌شناختی از قبیل سن و جنس و متغیرهای فردی همچون معدل درسی، ارتباط معناداری مشاهده نشد.

کیوان‌آرا، اجاقی، چشمه‌سهرابی، و پاپی (۱۳۹۲) در پژوهشی کیفی به گونه‌شناسی تقلب‌ها و سرقت‌های علمی پرداختند که منجر به استخراج ۴۰ موضوع و ۶ روش کلی (پژوهش‌های تکراری، انطباق غیراصولی، اقتباس غیراصولی، مجهولات، سهام بخشی و منفعت‌طلبی) گردید که بیانگر تجارب صاحب‌نظران در زمینه انواع شایع تقلب و سرقت علمی است. نتایج کلی این پژوهش حاکی از این است که مرز بین سرقت علمی و صداقت در علم بسیار نامحسوس است و از آن جایی که شیوه‌های بسیار گوناگونی وجود دارد، بایستی نهادی در کمیته‌های پژوهشی دانشگاه به منظور آموزش افراد در زمینه پرهیز از انواع تقلب و سرقت علمی وجود داشته باشد. همچنین افزایش اطلاع‌رسانی از انواع تخلف‌های علمی و مجازات‌های مربوط می‌تواند در کاهش ارتکاب تخلف و افزایش اطلاعات در دستگاه‌های حقوقی کشور به منظور روزآمد کردن قوانین مربوط مؤثر واقع شود.

نتایج پژوهش اسلام‌نواز (۱۳۹۲) نشان داد که اغلب دانشجویان با مفهوم تقلب علمی آشنایی دارند. بیشترین میزان آشنایی در دانشجویان فنی مهندسی، و دانشجویان علوم پایه و تربیت بدنی در رتبه‌های بعدی و کمترین درصد آشنایی را دانشجویان دانشکده کشاورزی داشتند. از آنجایی که آنها فقط به ارجاع دهی به منابع دیگر در پایان مقالات خود اشاره کرده‌اند میزان آشنایی آنها با قواعد ارجاع به منابع دیگر کافی نبود. تنها تعدادی از دانشجویان دانشکده علوم پایه به برخی قواعد ارجاع دهی (نقل قول‌های مستقیم و غیرمستقیم) اشاره کردند. بیشترین دلایل اصلی برخی شرکت‌کنندگان برای ارتکاب تقلب علمی بدین ترتیب است: فقدان آموزش کافی و نداشتن آشنایی با تقلب علمی و تنبلی.

صمدی، عباسی و جلال‌زاده (۱۳۹۳) در مقاله‌ای مسائل مربوط به شرایط نویسندگی و سوءرفتارهایی که در این زمینه می‌تواند به وجود آید را مورد بررسی قرار دادند که می‌توان به نویسندگان شیخ و بدلی، سرقت علمی یا ادبی، سوءرفتارهای مربوط به ارسال و انتشار یافته‌های علمی، داده‌سازی و جعل داده‌ها و تضاد منافع اشاره کرد.

بر اساس یافته‌های پژوهش نسترن‌بروجنی، اسدی و نصیری (۱۳۹۵) دانشجویان تحصیلات تکمیلی تربیت بدنی به طور شایان توجهی اصول اخلاق پژوهش را رعایت و صداقت پژوهشی متوسطی دارند و ارتباط معنادار بین سال ورود دانشجویان و نگرش آنان درباره پایبندی به اخلاق پژوهش و بین مقطع تحصیلی و نگرش درباره پایبندی به اخلاق پژوهش وجود دارد. همچنین نتایج

1. <https://emerald.com/insight/>

2. <https://proquest.com/>

3. <https://www.elsevier.com/>

4. <https://scholar.google.com/>

این پژوهش نشان داد که بین دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکتری تربیت بدنی از نظر نگرش درباره پایبندی به اخلاق پژوهش، تفاوت معناداری وجود دارد.

خموئی (۱۳۹۶) در پژوهشی، عدم صداقت، جعل و تحریف داده‌ها، سرقت علمی، تعیین محدوده زمانی، نتیجه‌گیری و قضاوت کردن بر اساس پیش‌فرض‌های ذهنی خود را به عنوان مهمترین آسیب‌ها و کژراه‌های پژوهشی شناسایی کردند. همچنین نتایج نشان داد که ائتلاف منابع و سرمایه‌های انسانی و سلب اعتماد عمومی، عدم نوآوری و خلاقیت و پایین آمدن رتبه و اعتبار دانشگاه، عدم اعتماد صنعت و بخش‌های مهم کشور به نتایج و یافته‌های پژوهشی دانشگاه، مهمترین آسیب‌های عدم رعایت معیارهای اخلاق در پژوهش از سوی دانشجویان هستند.

خرازی (۱۳۹۷) در پژوهشی نشان داد که به میزان ۴۴/۴ درصد دانشجویان حداقل یکبار مرتکب یکی از رفتارهای تقلب علمی شدند. از میان ابعاد تقلب علمی، ۶۲/۵ درصد افراد حداقل یکبار مرتکب رفتار بعد تسهیل تقلب برای دیگران شدند که بیشترین میزان درصد ارتکاب را به خود اختصاص داده است؛ همچنین یافته‌ها نشان داده است که میزان ارتکاب تقلب علمی پسران ۵۶/۳ درصد و میزان ارتکاب دختران دانشجو ۳۶/۸ درصد بوده است که نشان از میزان ارتکاب بالا در میان پسران دارد.

بررسی داده‌های پژوهش صبار، معصومی فر و محمدی (۱۳۹۸) نشان داد که درصد بالایی از افراد در سطوح تحصیلی متفاوت، اطلاع درستی در مورد قواعد کیفی و اخلاقی مورد توافق کار پژوهشی و نگارش مقاله علمی ندارند. بسیاری از پاسخ‌دهندگان بیش از آنکه به انتخاب پاسخ «نمی‌دانم» علاقه‌مند باشند، پاسخ نادرست را انتخاب کرده‌اند، حتی آنجا که به خاطر تخصصی بودن پرسش، از بسیاری توقع نمی‌رود پاسخ درست را بدانند.

قریبی و فیهیمی‌فر (۱۳۹۹) در پژوهشی نشان دادند که میزان آثار سلب اعتبار شده در سال‌های اخیر از روند رو به رشدی برخوردار بوده و کشور ایران با توجه به تعداد تولیدات علمی سلب اعتبار شده (رتبه هفتم جهان) در وضعیت مناسبی قرار ندارد و به علاوه، برخی سازمان‌ها نظیر دانشگاه آزاد اسلامی از نظر انتشار این نوع آثار در رتبه‌های اول قرار دارند.

پورنقی و خسروی (۱۳۹۹) در پژوهشی که به‌روش مرور نظام‌مند انجام شده بود مقوله‌های اصلی بد اخلاقی علمی دانشجویان را شامل سرقت علمی (نقل قول نادرست، رونویسی نادرست، استناد نادرست، خودسرقتی، سرقت علمی ایده، مقاله یا متن معجون، سرقت کلی آثار، سرقت بخشی از آثار)، تقلب (در امتحان و در تکالیف درستی)، دستکاری (تحریف و جعل)، کمک غیرمجاز (تبانی و سایه‌نویسی) و کلاهبرداری (دروغگویی) عنوان کرد.

سپهیلی، حمیدی و خاصه (۱۴۰۰) در پژوهشی نشان دادند متغیرهای درک سرقت علمی، نگرش به سرقت علمی و ارزش‌های شخصی، بر میزان سرقت علمی دانشجویان تأثیر منفی و معناداری دارند. همچنین، متغیر محقق‌پنداری تحصیلی بر میزان سرقت علمی دانشجویان تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین نتایج نشان داد دانش، درک و آگاهی دانشجویان از سرقت علمی و مصادیق آن، سیاست‌ها و مجازات قانونی در این زمینه در سطح پایینی قرار دارد.

شقایقی (۱۴۰۰) نشان داد سرمایه‌داری دولتی (اقتصاد رانتی، تخصص‌زدودگی و کلایبی‌شدن دانش) و رسوبات فرهنگی (گفتمان‌های سنتی و علم ایدئولوژیک) به عنوان ورودی‌های سیستم اجتماعی-تکنیکی دانشگاه، منجر به فرایندهایی چون صورت‌گرایی پژوهشی (پژوهش ماشینی و غلبه وجه خطابی) و آموزش غیرانتقادی (نگاه آموزشی به پژوهش) می‌شود، و خروجی آن ورودی‌ها و این فرایندها، بی‌تفاوتی (مبادله فاسد) و دانشگاه دیوان‌سالار (ارزیابی ایستا و ضعف کنترل) است.

طالبی، جاهد و ساری‌خانی (۱۴۰۰) در پژوهشی نشان دادند در شرایط کنونی چالش‌های بسیاری در زمینه کیفیت پژوهش در کشور وجود دارد جهت دستیابی به کیفیت پژوهش، مولفه‌های و شاخص ارتقای کیفیت پژوهشی باید مورد توجه قرار گیرند. دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی برای برآوردن تقاضای جامعه برای پیشرفت و توسعه، باید برنامه‌های کیفیت پژوهش را در مقیاس وسیع‌تری سازمان دهند. با توجه به اینکه در سال‌های اخیر، در جامعه ما آموزش عالی به کمیت توجه کرده و سیر نزولی شاخص‌های کیفی پژوهش‌های آن مشخص است، با در نظر گرفتن مسائل درونی و برونی فراروی نظام آموزش عالی، مسئله کاهش کیفیت و لزوم توجه به آن باید از نگرانی‌های جدی جامعه به حساب آید. برای اصلاح و بهبود نظام کیفیت پژوهش آموزش

عالی، نیاز به بازاندیشی و بازسازی در کارکردها و برنامه‌های کیفیت آموزش عالی و استفاده از نگرش سیستمی در تحلیل دانشگاهی، با نظر به تعهد و مسئولیت‌پذیری همه مسئولان است.

در خارج از ایران هم بایلی^۱ (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای ضمن برشمردن عوامل مؤثر بر سرقت علمی، میزان آگاهی و دانش علمی دانشجویان در رابطه با سرقت علمی و پیامدهای آن، آموزش‌های اخلاقی-مذهبی و اعتقادات دینی آنان را از مهمترین عوامل بازدارنده در سرقت علمی ذکر کرده است.

ساراوسکین و استابینگس^۲ (۲۰۱۴) در پژوهشی نشان داد که تعریف واحدی از سرقت علمی در جوامع دانشگاهی وجود ندارد و تعاریف مختصر و واضح نمی‌تواند ماهیت پدیده سرقت علمی را بیان کند. همچنین، نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که دانشجویان تصور می‌کنند که می‌دانند سرقت علمی چیست؟ اما قادر به تصریح معنای خاصی از سرقت علمی و تشخیص آن در مثال‌های عینی نیستند.

تایدینک، وربک و اسمالدر^۳ (۲۰۱۴) در پیمایشی روی ۳۱۵ دانشمند زیست‌پزشکی انجام شد ۱۵ درصد از آنها اعتراف کردند که در ۳ سال گذشته مرتکب جعل داده‌ها، تحریف، سرقت ادبی شده‌اند. رفتار غیرعلمی در میان دانشمندان جوانی که در یک بیمارستان دانشگاهی کار می‌کردند، بیشتر بود. علاوه بر این، ۷۲ درصد فشار انتشارات را «بیش از حد بالا» ارزیابی کردند. میزان فشار انتشار به طور قابل توجهی با میزان سوءرفتار علمی همخوانی داشته است.

گارسپاریان^۴ و همکاران (۲۰۱۷) معتقدند فقدان تعاریف قابل قبول و مناسب از سوءرفتار پژوهشی و تکیه صرف بر بررسی ظاهری مطالب به سردبیران مجلات اجازه جلوگیری از کشف موارد پیچیده بازیافت منابع علمی، انتشار بیبوده^۵ و غارتگرانه^۶ را نمی‌دهد. در کشورهای غیرانگلیسی زبان، پدیده کپی و چسباندن آفتی دانشگاهی است. مدیریت ضعیف تحقیقات، فقدان دوره‌های آموزشی در زمینه اخلاق نشر و دسترسی محدود به منابع با کیفیت، سرقت ادبی را به عنوان یک پدیده بین فرهنگی و چند رشته‌ای مخدوش می‌کند.

هلم و هوفمن^۷ (۲۰۱۸) با بررسی رابطه بین نگرش نسبت به سوءرفتار علمی و رفتار گزارش شده از سوی دانشجویان دکتری زیست‌پزشکی نشان دادند بین نگرش به سوءرفتار علمی و رفتارهای غیرعلمی گزارش شده از سوی دانشجویان دکتری همبستگی مثبت وجود دارد. چهار رفتار نادرست علمی رایج گزارش شده، عبارتند از: اضافه کردن نویسنده(هایی) که جزو نویسندگان نبودند؛ جمع‌آوری داده‌های بیشتر پس از مشاهده اینکه نتایج تقریباً از نظر آماری معنادار هستند، و نادیده گرفتن استفاده همکاران از داده‌های ناقص و تفسیر مشکوک داده‌ها، و گزارش یک یافته غیرمنتظره به عنوان فرضیه از ابتدا. در این پژوهش بین سوءرفتار علمی و محل تحصیل فارغ‌التحصیلان و شرکت در دوره‌های آموزش اخلاق علمی، همبستگی مشاهده شده است.

آرتینو، درینسن، می^۸ (۲۰۱۹) در پژوهش خویش نشان دادند که سه رفتار پژوهشی غیرمسئولانه که اغلب گزارش شده‌اند عبارتند از: اضافه کردن نویسندگانی که مشارکتی در نگارش مقاله نداشتند، استناد به مقالاتی که مورد مطالعه قرار نگرفته‌اند، و استناد انتخابی به مقالات برای جلب رضایت ویراستاران یا داوران مجلات. سایر رفتارهای غیرمسئولانه گزارش شده شامل استفاده نادرست از کلمات شرکت‌کنندگان، سرقت ادبی، اصلاح نامناسب نتایج، حذف داده‌ها بدون افشا، و جعل داده‌ها بوده است. به طور کلی، ۹۰/۳ درصد از پاسخ‌دهندگان حداقل یک رفتار غیرمسئولانه را گزارش کردند. علی‌رغم محدودیت‌های روش‌شناختی تحقیق پیمایشی، این یافته‌ها نشان می‌دهد که بخش قابل توجهی از پژوهشگران آموزش حرفه‌های بهداشتی طیفی از سوءرفتار علمی و شیوه‌های از پژوهش سؤال‌برانگیز را گزارش می‌کنند؛ در نتیجه، ممکن است اصلاحاتی برای بهبود انجام تحقیقات آموزش حرفه‌های بهداشتی مورد نیاز باشد.

1. Bailey

2. Sarlauskienė & Stabingis

3. Tjeldink, Verbeke & Smulders

4. Gasparian

5. Wasteful

6. Predatory

7. Holm & Hofmann

8. Artino, Driessen, Maggio A.

شفاق و وصفی^۱ (۲۰۱۹) در پژوهشی که به بررسی عوامل زمینه‌ساز سرقت ادبی در دانشگاه‌های ایران پرداختند نشان دادند که «بی‌تفاوتی» به سرقت ادبی پدیده اصلی است و «سرمایه‌های فرهنگی» به علاوه «سرمایه‌های حکومتی» به عنوان عوامل ریشه‌ای هستند. این دو عامل ممکن است منجر به «دانشگاه دیوانسالارانه»، به عنوان بستری برای ظهور فرمالیسم پژوهشی^۲، آموزش غیرانتقادی^۳ و عادت تحصیلی^۴ شود. همه این عوامل به همراه عناصر بازتابی مستقیم از جمله الگوهای بد، بی‌مسئولیتی استادان، داد و ستد غیراخلاقی، ارزیابی غیرعلمی، تمایز ناچیز و توجیهات منجر به «بی‌تفاوتی» می‌شود. یکی از مفاهیم تحقیق این است که سرقت ادبی در ایران ناشی از عوامل فردی-روانی نیست، بلکه ناشی از عوامل فرهنگی، اقتصادی، قانونی و سازمانی است.

رکنی^۵ و دیگران (۲۰۲۰) بررسی جامعی در باره سرقت علمی در ایران انجام دادند که نتایج مطالعه آنها نشان داد سرقت علمی در ایران رواج نسبتاً قابل توجهی دارد و عوامل زیادی در این سوءرفتار علمی دخیل هستند. از همه مهمتر، نیاز به انتشار مقالات بیشتر توسط اعضای هیئت علمی و دانشجویان، صرف نظر از کیفیت آنها برای برآوردن برخی از الزامات دانشگاهی است. مطالعه پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد هیچ مطالعه‌ای در ایران میزان آشنایی اعضای علمی با مفاهیم و مصادیق سوءرفتار علمی (سرقت علمی، جعل و تحریف) و نسبت آن با مرتبه علمی و حوزه تخصصی مورد مطالعه قرار نداده است. با توجه به نقش اعضای هیئت علمی در هدایت و راهنمایی پایان‌نامه‌های دانشجویی و نیز تأثیرگذاری آنها بر دانشجویان انجام پژوهش حاضر ضروری است و می‌تواند در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری دانشگاه نقش مطلوبی ایفا کند.

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر رویکرد از نوع کمی، به لحاظ هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری اطلاعات یک تحقیق پیمایشی است. پژوهش‌های پیمایشی برای بررسی توزیع ویژگی‌های یک جامعه آماری به کار می‌رود. در این نوع پژوهش به بررسی وضعیت موجود، رابطه میان رویدادها و بررسی ماهیت شرایط پرداخته می‌شود (سرمد، بازرگان و حجازی، ۱۳۷۷) از آنجا که در این پژوهش هدف، آشنایی با میزان آگاهی اعضای هیئت علمی است و شناخت وضع موجود مدنظر است، بنابراین پیمایش، مناسب‌ترین روش برای انجام پژوهش است. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یادگار امام، که به صورت تمام وقت با این واحد دانشگاهی همکاری دارند، و تعدادشان ۳۲۰ نفر است. با توجه به کثرت اعضای هیئت علمی، نمونه مورد مطالعه با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۱۷۴ نفر تعیین شد و به تفکیک حوزه تخصص اعضای هیئت علمی و با توجه به ماهیت مسئله و فرضیه‌های تحقیق، از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی، نمونه در چهار گروه فنی مهندسی، علوم انسانی، علوم پایه و هنر و معماری انتخاب شدند. روش گردآوری اطلاعات، میدانی و برای گردآوری اطلاعات از پرسش‌نامه‌های محقق ساخته استفاده شد. با توجه به اینکه پرسش‌نامه‌ای برای سنجش هم‌زمان سرقت علمی، تحریف و جعل داده‌ها نبود، تمام مقالات پژوهشی و کتاب‌های مرتبط با موضوع پژوهش، اخلاق پژوهش و کتاب‌های روش تحقیق مورد مطالعه قرار گرفت و در نهایت پرسش‌نامه‌ای شامل سه بخش سرقت علمی و ادبی با ۱۸ سؤال (گویه)، جعل داده‌ها با ۸ سؤال (گویه) و تحریف با ۹ سؤال (گویه) در طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم به کاملاً موافقم تهیه شد. شایان ذکر است برای راحتی درک مفاهیم، سئوال‌ات پرسش‌نامه در پژوهش به صورت جملات کامل طراحی شده بود که در این مقاله برای جلوگیری از طولانی‌شدن جداول، به عبارتهای نسبتاً کوتاه تبدیل شده‌اند. برای اجرای اولیه پرسش‌نامه نیاز به تأیید روایی محتوایی آن از سوی خبرگان بود؛ بنابراین پرسش‌نامه در قالب پنل دلفی در اختیار ۱۰ نفر از خبرگان و صاحب نظران قرار گرفت و نظرات آنان در دو نوبت در جهت تحصیل هرچه بهتر روایی اخذ و اصلاحات مورد نظر صورت گرفت. همچنین برای بررسی روایی صوری ابزار اندازه‌گیری و برای اطمینان از به کارگیری جملات مناسب، پرسش‌نامه تهیه شده و به همراه منابع مورد استفاده، جهت نظرخواهی به قضاوت تعدادی از استادان گذاشته شد و

1. Shaghghi and Vasfi

2. Research formalism

3. Uncritical education

4. Scholastic habitus

5. Rokni

پس از اصلاحات لازم، اعتبار علمی نیز مورد تأیید قرار گرفته است. قابلیت اعتماد یا پایایی یکی از ویژگی‌های ابزار اندازه‌گیری است. پایایی به معنای آن است که ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می‌دهد. برای تعیین میزان اعتبار ابزار این پژوهش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد، مقدار ضریب آلفای کرونباخ برای این تحقیق ۰/۷۸۸. به دست آمد که نشان از پایایی بالای این پرسش‌نامه است. برای توزیع و جمع‌آوری راحت‌تر، اطلاعات تماس همه اعضای هیئت علمی تمام وقت به همراه آدرس ایمیل تهیه و پرسش‌نامه برای نمونه مشخص شده ارسال شد و سپس برای پیگیری و دریافت پرسش‌نامه، ضمن ارسال پیامک، از طریق تماس تلفنی پیگیری شد تا تمام پرسش‌نامه‌ها جمع‌آوری شود؛ و به آنها اطمینان داده شده که پاسخ‌هایشان فقط به صورت دسته‌ای مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت و اطلاعات نزد پژوهشگر محرمانه خواهد بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌های سؤال‌ها از شاخص‌های توصیفی میانگین و انحراف معیار و برای آزمون فرضیه‌ها نرمال نبودن داده‌ها - که با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف مشخص شد - از آزمون ناپارامتریک کروسکال والیس، استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

در این بخش ابتدا یافته‌های مرتبط با سؤال اصلی پژوهش و سپس نتایج آزمون فرضیه‌ها ارائه شده است. میزان آگاهی اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یادگار امام با مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای علمی چگونه است؟

۱. میزان آشنایی با مفاهیم و مصادیق سرقت علمی

جدول ۱. میانگین مربوط به گویه‌های سرقت علمی و ادبی

ردیف	گویه مرتبط با سرقت علمی	میانگین
۱	انتشار یافته‌های فکری و دستاوردهای تحقیقاتی دیگران به نام خود	۴/۹۲
۲	استفاده نکردن از علامت نقل قول «گیومه»، هنگام استفاده مستقیم از جملات و واژه‌های آثار دیگران	۴/۵۱
۳	عدم استفاده از گیومه، در زمان تغییرات اندک در حد سه یا چهار کلمه در متن مورد استناد	۲/۳۶
۴	القاء این باور به خواننده که نوشته نسخه‌ای اصلی و اولیه است در حالی که از عقیده، ایده و نظر فرد دیگری بدون استناد به اثر اصلی استفاده شده است	۴/۶۹
۵	عدم استفاده از تورفتگی در زمان استفاده بیش از دو پاراگراف،	۳/۰۷
۶	استفاده از چندین پاراگراف از یک منبع و تنها ذکر منبع در آخرین پاراگراف	۳/۳۹
۷	استفاده بدون محدودیت از واژگان مقاله‌های قبلی خود در مقاله جدید بدون ذکر منبع	۳/۴۷
۸	انتشار مجدد مقاله از سوی نویسنده، بدون هیچ گونه اشاره یا استنادی به مقاله قبلی	۳/۹۱
۹	عدم تغییر واژگان و جمله‌بندی؛ در هنگام استفاده از منابع دیگران	۳/۳۵
۱۰	یکسان فرض کردن علم ساختگی (Pseudo-Science) و سرقت علمی (Plagiarism)	۳/۳۱
۱۱	ترجمه کل یا بخشی از آثار دیگران، و معرفی آن به عنوان یک پژوهش اصیل	۴/۶۵
۱۲	ذکر نکردن منبع زمانی که در دستور زبان جملات اصلی منبعی که از آن استفاده کردیم، تغییر دهیم و معادل‌های مناسب دیگر جایگزین آنها کنیم	۳/۷۴
۱۳	ذکر نکردن منبع زمانی که در ترتیب جملات اصلی تغییر دهیم و یا معادل دیگری برای کلمات جایگزین کنیم	۳/۷۲
۱۴	ذکر نکردن منبع زمانی که نویسنده‌ای در اثر خودش، تنها از اثری الهام گرفته باشد	۳/۱۶
۱۵	ارجاع مفهومی به منبعی که، فاقد چنین مفهومی باشد	۴/۰۷
۱۶	دادن لینک اشتباه یا لینکی که دیگر وجود خارجی ندارد	۳/۷۷
۱۷	مراجعه دست دوم یا حذف برخی مراجع	۳/۵۷
۱۸	رسانه یا فیلم کردن مقاله یا کتاب نویسنده‌ای بدون کسب اجازه از او	۴/۵۹

همان گونه که جدول ۱ آگاهی در خصوص گویه‌های ردیف ۸، ۴، ۱۱، ۱۸، ۲ و ۱۵ به ترتیب با میانگین ۴/۶۵، ۴/۶۹، ۴/۹۱، ۴/۵۹، ۴/۵۱ و ۴/۰۷ در بهترین وضعیت بود و تنها آگاهی در خصوص گویه ردیف ۳ میانگینی پایین شاخص استاندارد (میانگین=۳) است و در وضعیت نامطلوبی قرار دارد.

جدول ۲. مشخصات توصیفی متغیر مفاهیم و مصادیق سرقت علمی و ادبی

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار
سرتقت علمی و ادبی	۳/۷۹۱	۰/۴۴۶

همان گونه که در جدول ۲ مشاهده شد میانگین برابر با ۳/۷۹۱ و انحراف معیار ۰/۴۴۶ است. که نشان می‌دهد میانگین میزان آگاهی اعضای هیئت علمی برای مؤلفه سرقت علمی و ادبی از شاخص استاندارد (متوسط میانگین=۳) بیشتر است و در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد.

۲. میزان آشنایی با مفاهیم و مصادیق جعل داده‌ها

جدول ۳. میانگین گویه‌های جعل

ردیف	گویه مرتبط با جعل	میانگین
۱	گزارش مطالب غیرواقعی در فعالیتهای پژوهشی	۴/۶۹
۲	ارائه داده‌ها و نتایج ساختگی، به عنوان نتایج آزمایشگاهی، مطالعات تجربی و یا یافته‌های شخصی	۴/۷۲
۳	جابجا کردن نتایج یک بررسی، با نتایج بررسی‌های دیگر	۲/۸۰
۴	ساختن داده‌هایی که وجود خارجی ندارد و افزودن آنها به داده‌های پژوهش	۴/۸۲
۵	حذف برخی از داده‌ها، از مجموع داده‌های به دست آمده به دلایل ناموجه	۳/۱۵
۶	تغییر برخی داده‌ها، از مجموع داده‌های بدست آمده در فرایند پژوهش، (حتی اگر به نتیجه لطمه زیادی نزنند)	۲/۹۵
۷	افزودن داده‌ها به داده‌های پژوهش برای تحت تأثیر قرار دادن نتایج	۲/۷۰

همان گونه که جدول ۳ نشان می‌دهد از میان گویه‌های مربوط به جعل به ترتیب گویه ردیف ۴، ۱، ۲، و ۵ به ترتیب با میانگین ۴/۸۲، ۴/۶۹، ۴/۷۲، و ۳/۱۵ دارای میانگین بیشتر از میانگین شاخص استاندارد (میانگین=۳) هستند و در وضعیت مطلوبی قرار دارند و این بدان معناست که اعضای هیئت علمی از میان گویه‌های مربوط به جعل در این گویه‌ها بیشترین آگاهی را داشته‌اند و از طرفی به ترتیب گویه‌های ردیف ۶، ۳، ۷ به ترتیب با میانگین ۲/۹۰، ۲/۸۰ و ۲/۷۰ میانگینی پایین‌تر از شاخص استاندارد (میانگین=۳) داشته و در وضعیت مطلوبی قرار ندارند و این بدان معناست آگاهی اعضای هیئت علمی در این سه گویه نسبتاً پایین بوده است. به طور کلی می‌توان بر اساس جدول ۴ بیان کرد.

جدول ۴. مشخصات توصیفی متغیر مفاهیم و مصادیق جعل

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار
جعل	۳/۶۸۹	۰/۶۰۴

همان گونه که در جدول ۴ مشاهده شد میانگین برابر با ۳/۶۸۹، و انحراف معیار ۰/۶۰۴ است. بنابراین، با مشاهده نظری میانگین می‌توان دریافت که میانگین میزان آگاهی اعضای هیئت علمی از شاخص استاندارد (متوسط میانگین=۳) بیشتر است و در وضعیت مطلوب قرار دارد.

۳. میزان آشنایی با مفاهیم و مصادیق تحریف

همان طور که جدول ۵ نشان می‌دهد می‌توان گفت که میانگین گویه‌های ردیف ۸، ۳، ۷، ۲، و ۴ به ترتیب با میانگین ۴/۳۶، ۴/۳۲، ۴/۲۷ و ۴/۲۷ در بهترین وضعیت و سایر گویه‌ها با میانگینی بیشتر از میانگین شاخص استاندارد (میانگین=۳)، همگی در وضعیت مطلوبی قرار داشتند به طور کلی با توجه به جدول ۶ می‌توان گفت که میانگین برابر با ۳/۸۶۱، و انحراف معیار ۰/۵۵۲ است.

بنابراین، با مشاهده نظری میانگین می‌توان دریافت که میانگین میزان آگاهی اعضای هیئت عملی برای متغیر مفاهیم و مصادیق تحریف از شاخص استاندارد (متوسط میانگین = ۳) بیشتر است و در وضعیت مطلوب قرار دارد.

جدول ۵. میانگین گویه‌های تحریف

ردیف	گویه‌ها مرتبط با تحریف	میانگین
۱	استفاده از نرم‌افزارهایی برای ایجاد یک سری اعداد اتفاقی برای نزدیک شدن به نتیجه مورد نظر	۳/۳۳
۲	دست‌کاری مواد و وسایل مورد استفاده در فرایند پژوهش	۴/۲۷
۳	دست‌کاری فرایند انجام پژوهش و طی نکردن درست فرایند پژوهش یا نادیده گرفتن برخی از فرایندها	۴/۳۶
۴	حذف و کنار گذاشتن تعدادی از داده‌ها که جواب‌های آنها با سایر داده‌ها همخوانی ندارد	۳/۸۸
۵	گزارش نکردن داده‌ها و عوارض جانبی در یک مطالعه آزمایشگاهی	۳/۲۶
۶	استفاده از نرم‌افزارهای مختلف برای ایجاد تغییرهای مورد نظر در شکل‌ها یا نمودارها	۳/۶۴
۷	دستکاری شرایط آزمایشگاه برای رسیدن به نتیجه‌های دلخواه	۴/۳۲
۸	خوش رنگ و آب جلوه دادن یا بزرگ‌نمایی امور کوچک با هدف پنهان کردن واقعیات بزرگتر	۴/۳۸
۹	تحلیل و استنتاج نادرستی از نتایج پژوهش از سوی پژوهشگر	۳/۳۲

جدول ۶. مشخصات توصیفی متغیر مفاهیم و مصادیق تحریف

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار
تحریف	۳/۸۶۱	۰/۵۵۲

به طور کلی با توجه به جدول ۷ می‌توان گفت که از بین مفاهیم و مصادیق سوءرفتار پژوهشی، جعل بیشترین انحراف معیار (۰/۶۰۴) و سرقت علمی و ادبی کمترین انحراف معیار (۰/۴۴۶) را داشته است. بالا بودن انحراف معیار نشان می‌دهد که پراکندگی پاسخ سوالات مربوط به جعل بیشتر از سایر مولفه‌ها بوده است و در مقابل پاسخ سوالات مربوط به سرقت علمی و ادبی شبیه به هم بوده است. بررسی میانگین مولفه‌ها نیز نشان می‌دهد که میانگین مؤلفه تحریف (۳/۸۶۱) از سایر مولفه‌ها بیشتر است و این نشان می‌دهد که میزان آگاهی اعضای هیئت علمی با مفاهیم تحریف بیشتر از سایر مفاهیم و مصادیق سوءرفتار پژوهشی است از طرفی کمترین میانگین (۳/۶۸۹) مربوط به مفاهیم جعل است و این حاکی از این است که اعضای هیئت علمی آگاهی کمتری از مفهوم جعل نسبت به دو متغیر دیگر (سرقت علمی و ادبی و تحریف) دارند.

جدول ۷. مشخصات توصیفی متغیرها در بخش مفاهیم و مصادیق سوءرفتار پژوهشی

مصادیق و مفاهیم سوءرفتار پژوهشی	میانگین	انحراف معیار
جعل	۳/۶۸۹	۰/۶۰۴
سرقت علمی و ادبی	۳/۷۹۱	۰/۴۴۶
تحریف	۳/۸۶۱	۰/۵۵۲
سوءرفتار علمی	۳/۷۸۹	۰/۳۸۶

۴. راهکارهای پیشنهادی برای پیشگیری سوءرفتارهای علمی چیست؟

بر اساس سؤال بازی (سؤال ۳۴ پرسشنامه) از اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، خواسته شده بود تا دیدگاه خود را در خصوص راهکارهای کاهش سوءرفتارهای علمی-پژوهشی بیان کنند، بر این اساس بر مبنای نظرات استادان راهکارها در قالب جدول ۸ همراه با فراوانی آنها آورده شده است.

جدول ۸. راهکارهای پیشنهادی اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام در کاهش سوءرفتار علمی - پژوهشی

ردیف	راهکارهای پیشنهادی	فراوانی
۱	ایجاد و برگزاری دوره‌های آموزشی اجباری برای آشنایی اعضای هیئت علمی و دانشجویان با مفاهیم و مصادیق سوءرفتار پژوهشی	۶
۲	آشنایی استادان و دانشجویان به اخلاق پژوهش	۴
۳	بررسی و نظارت هیئت داوران و افزایش دقت آنان در بررسی مقالات	۴
۴	اعمال قوانین و مقررات	۳
۵	حذف فشار و استرس و اجبار از روی دانشجویان برای نوشتن مقالات و پروژه‌های علمی - پژوهشی	۳
۶	ایجاد و تقویت انگیزه و روحیه پژوهش در دانشجویان	۲
۷	انتخاب صحیح موضوعات پژوهش آن گونه که با روحیه و توانایی دانشگاهی دانشجو سازگاری داشته باشد و ارج نهادن به مقام علم اندوزی در دانشگاه‌های کشور	۲
۸	مطلع ساختن استادان و دانشجویان از آثار و پیامدهای سوءرفتار علمی و پژوهشی	۲
۹	ایجاد قوانین سخت‌گیرانه برای تنبیه و مجازات سرقت کنندگان علمی و پیگرد قانونی و جدی با متخلفان	۲
۱۰	فرهنگ سازی رعایت حقوق علمی و معنوی اثر در جامعه دانشگاهی کشور	۲

با توجه به جدول ۸ مشاهده می‌شود، بیشترین راهکار از سوی اعضای هیئت علمی برای کاهش سوءرفتارهای علمی - پژوهشی، اولویت اول گویه ردیف ۱ و اولویت‌های دوم گویه ردیف ۲ و ۳ بود و سایر پیشنهادها در اولویت‌های بعدی قرار داشتند.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه ۱: تفاوت معناداری بین شناخت مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای پژوهشی بر اساس حوزه‌های تخصص اعضای هیئت علمی وجود دارد.

جدول ۹. تعیین تفاوت میان شناخت مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای پژوهشی و حوزه‌های تخصص اعضای هیئت علمی

رتبه بندی میانگین	تعداد	حوزه‌های تخصص
۳۳/۵۹	۵۹	علوم انسانی
۵۶/۵۷	۱۸	علوم پایه
۱۹/۷۶	۴۵	فنی مهندسی
۷۵/۶۷	۹	هنر و معماری
	۱۳۱	کل

جدول ۱۰. نتیجه آزمون کروسکال والیس جهت تفاوت بر اساس حوزه‌های تخصص اعضای هیئت علمی

مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای پژوهشی	
کای اسکوتر	۶/۵۵۳
درجه آزادی	۳
سطح معناداری	.۰۸۸

با توجه به جدول ۱۰ نشان می‌دهد که با مقدار آماره مربع کی (۶/۵۵۳) و درجه آزادی ۳ و همچنین سطح معناداری آزمون P-value ($sig. > .05$) تفاوت معناداری بین حوزه‌های تخصصی اعضای هیئت علمی و مفاهیم و مصادیق سوءرفتار پژوهشی وجود ندارد.

فرضیه ۲: تفاوت معناداری بین شناخت مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای پژوهشی بر اساس رتبه علمی و دانشگاهی اعضای هیئت علمی وجود دارد.

جدول ۱۱. تعیین تفاوت میان شناخت مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای پژوهشی و مرتبه علمی اعضای هیئت علمی

	مرتبه علمی	تعداد	میانگین رتبه‌ها
مفاهیم و مصادیق سوءرفتار پژوهشی	مربی	۴۱	۷۱/۳۹
	استادیار	۶۴	۷۷/۸۷
	دانشیار	۳۵	۵۸/۶۱
	استاد	۲	۹۵/۵۰
	کل	۱۴۲	

جدول ۱۲. نتیجه آزمون کروسکال والیس جهت تفاوت بر اساس مرتبه علمی اعضای هیئت علمی

مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای پژوهشی	
کای اسکوتر	۰/۶۶۱
درجه آزادی	۳
سطح معناداری	۰/۱۲۹

با توجه به جدول ۱۲ نشان می‌دهد که با مقدار آماره مربع کی (۰/۶۶۱) و درجه آزادی ۳ و همچنین سطح معناداری آزمون P-value (sig.>./05) تفاوت معناداری بین مرتبه علمی اعضای هیئت علمی و مفاهیم و مصادیق سوءرفتار پژوهشی وجود ندارد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

از میان ۱۸ گویه سرقت علمی - ادبی میزان آگاهی اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی با مفهوم «انتشار یافته‌های فکری و دستاوردهای تحقیقاتی دیگران به نام خود» بیشتر از سایر گویه‌ها بوده است در بهترین وضعیت است. دلیل بالا بودن میزان آگاهی از این گویه اشاره به این مسئله در بیشتر کتاب‌های روش تحقیق و همچنین کلاس‌های دانشگاهی است و جامعه دانشگاهی آشنایی بیشتری با این مفهوم به عنوان رفتار غیرعلمی دارند. همچنین تمامی گویه‌های مربوط به سرقت علمی - ادبی از شاخص مطلوبیت (میانگین = ۳) بالاتر بوده‌اند و تنها گویه «استفاده نکردن از گیومه در متن مورد استناد، در زمان تغییرات اندک در حد سه یا چهار کلمه» زیر میانگین مطلوبیت قرار دارد و نشان می‌دهد اعضای هیئت علمی به محض تغییر بسیار اندک در متن مورد استناد حتی کمتر از چهار کلمه، از گیومه استفاده نمی‌کنند و تصور می‌کنند اصلاح بسیار اندک، آنها را از استفاده گیومه مبرا می‌کند و البته بررسی متون مرتبط نشان می‌دهد این مسئله در کتاب‌های روش تحقیق کمتر مورد توجه قرار گرفته است. از میان سایر گویه‌های مرتبط با سرقت علمی «القاء این باور به خواننده که نگاه‌شده‌های نویسنده نسخه‌ای اصلی و اولیه هستند در حالی که از عقیده، ایده و نظر فرد دیگری بدون استناد استفاده شده است»؛ «ترجمه کل یا بخشی از آثار دیگران، و معرفی آن به عنوان یک پژوهش اصیل» و «رسانه یا فیلم کردن مقاله یا کتاب نویسنده‌ای بدون کسب اجازه از او»؛ «استفاده نکردن از علامت نقل قول «گیومه»، هنگام استفاده مستقیم از جملات و واژه‌های آثار دیگران» و «ارجاع مفهومی به منبعی که، فاقد چنین مفهومی باشد» با میانگین بالای ۴ در وضعیت مطلوبی قرار دارند و گویه‌های «ارجاع مفهومی به منبعی که، فاقد چنین مفهومی باشد»، «عدم استفاده از تورفتگی در زمان استفاده بیش از دو پاراگراف»، «ذکر نکردن منبع زمانی که نویسنده‌ای در اثر خودش، تنها از اثری الهام گرفته باشد»، «یکسان فرض کردن علم ساختگی و سرقت علمی»، «استفاده از چندین پاراگراف از یک منبع و تنها ذکر منبع در آخرین پاراگراف» و «استفاده بدون محدودیت از واژگان مقاله‌های قبلی خود در مقاله جدید بدون ذکر منبع» نزدیک به میانگین ۳ هستند و نشان می‌دهد درصدی از اعضای هیئت علمی آشنایی کافی با این مفاهیم ندارند و نیازی به آشنایی در این مسائل وجود دارد.

از میان ۷ گویه جعل با مفهوم «ساختن داده‌هایی که وجود خارجی ندارد و افزودن آنها به داده‌های پژوهش»، «ارائه داده‌ها و نتایج ساختگی، به عنوان نتایج آزمایشگاهی، مطالعات تجربی و یا یافته‌های شخصی» و «گزارش مطالب غیرواقعی در فعالیت‌های پژوهشی» به ترتیب بالاترین میانگین و سه گویه «افزودن داده‌ها به داده‌های پژوهش»، «تغییر برخی داده‌ها، از مجموع داده‌های به دست آمده در فرایند پژوهش»، «جابجا کردن نتایج یک بررسی، با نتایج بررسی‌های دیگر» زیر میانگین شاخص استاندارد قرار داشتند و در وضعیت نامطلوبی بودند.

از میان ۹ گویه تحریف مفهوم «خوش رنگ و آب جلوه دادن یا بزرگ‌نمایی امور کوچک با هدف پنهان کردن واقعیات بزرگ‌تر»، «دست‌کاری فرایند انجام پژوهش و طی نکردن درست فرایند پژوهش یا نادیده برخی فرایندها»، «دستکاری شرایط آزمایشگاه برای رسیدن به نتیجه‌های دلخواه»، «دست‌کاری مواد و وسایل مورد استفاده در فرایند پژوهش» به ترتیب بیشترین میانگین را از میان گویه‌های تحریف به خود اختصاص داده و گویه‌های «تحلیل و استنتاج نادرستی از نتایج پژوهش از سوی پژوهشگر»، «گزارش نکردن داده‌ها و عوارض جانبی در یک مطالعه آزمایشگاهی»، «استفاده از نرم افزارهایی برای ایجاد یک سری اعداد اتفاقی کند» و «استفاده از نرم‌افزارهای مختلف برای ایجاد تغییرهای مورد نظر در شکل‌ها یا نمودارها» نزدیک به نمره میانگین است و این نشان می‌دهد درصدی از اعضای هیئت علمی با این مصادیق به عنوان مصداق تحریف آشنایی ندارند.

به طور کلی نیز می‌توان گفت که میزان آگاهی اعضای هیئت علمی با مفاهیم و مصادیق سوءرفتار پژوهشی (جعل، تحریف، سرقت علمی و ادبی) بالاتر از حد متوسط و در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد؛ اما از میان این سه مؤلفه آگاهی‌شان نسبت به مفهوم جعل نسبت به دو مؤلفه دیگر کمتر است. نتایج پژوهش رجب‌زاده‌عصارها (۱۳۹۱) مبنی بر آشنایی پژوهشگران دانشگاه تهران با مفاهیم و مصادیق سوءرفتار علمی، و همچنین نتایج اسلام‌نواز (۱۳۹۲) مبنی بر آشنایی دانشجویان با تقلب علمی با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد و نتایج فتحی (۱۳۹۲) مبنی بر آشنا نبودن دانشجویان کارشناسی ارشد با انواع سرقت علمی و همچنین نتایج مطالعه فعلی و همکاران (۱۳۹۱) مبتنی بر متوسط و نامساعد بودن نگرش و رفتار دانشجویان در زمینه سرقت علمی تا اندازه‌ای با نتایج مطالعه حاضر ناهم‌سوست. دلیل ناهم‌سویی پژوهشی فعلی و همکاران (۱۳۹۱) می‌تواند به خاطر نوع نگرش‌سنجی در پژوهش فعلی و همکاران باشد که به‌جای سنجش دقیق آشنایی با مصادیق و نوع رفتار، صرفاً از آنها نظراتشان پرسیده شده است. با وجود اینکه نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که میزان آشنایی اعضای هیئت علمی از وضعیت نسبتاً مطلوبی برخوردار است؛ اما پژوهش قربی و فهیمی‌فر (۱۳۹۹) نشان می‌دهد میزان آثار سلب‌اعتبار شده ایرانی در جهان در سال‌های اخیر از روند رو به رشدی برخوردار بوده است و رکنی و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند سرقت علمی در ایران رواج نسبتاً قابل‌توجهی دارد. نتایج مطالعه سهیلی، حمیدی و خاصه (۱۴۰۰) که بر روی دانشجویان انجام شده، با نتایج مطالعه حاضر از نظر آشنایی با مصادیق سوءرفتار علمی همخوانی ندارد.

با توجه به فراوانی راهکارهایی پیشنهادی از سوی اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی در کاهش سوءرفتار علمی پژوهشی می‌توان بیان کرد که بیشترین راهکار را مربوط به ایجاد و برگزاری دوره‌های آموزشی اجباری برای آشنایی اعضای هیئت علمی و دانشجویان با مفاهیم و مصادیق سوءرفتار پژوهشی می‌دانند و اولویت‌های دوم: مربوط به بررسی و نظارت هیئت داوران و افزایش دقت آنان در بررسی مقالات و آشنایی استادان با مفهوم اخلاق پژوهشی است. اولویت سوم: مربوط به اعمال قوانین و مقررات؛ حذف فشار و استرس و اجبار از روی دانشجویان برای نوشتن مقالات و پروژه‌های علمی پژوهشی، و اولویت چهارم: مربوط به فرهنگ سازی رعایت حقوق علمی و معنوی اثر در جامعه دانشگاهی کشور؛ ایجاد قوانین سخت‌گیرانه برای تنبیه و مجازات سرقت‌کنندگان علمی و پیگرد قانونی و جدی با متخلفان؛ مطلع ساختن استادان و دانشجویان از آثار و پیامدهای سوءرفتار علمی و پژوهشی؛ ایجاد و تقویت انگیزه و روحیه پژوهش در دانشجویان است. نتایج آزمون فرضیه‌های نشان می‌دهد:

بر اساس تحلیل داده‌های جامعه آماری در دو حوزه شناخت مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای پژوهشی و حوزه‌های تخصص اعضای هیئت علمی نشان داده شد که هیچ تفاوت معناداری بین شناخت مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای پژوهشی (جعل، تحریف، سرقت علمی - ادبی) با حوزه‌های تخصص اعضای هیئت علمی وجود ندارد. تاکنون هیچ پژوهشی که این متغیر را مورد سنجش قرار دهد انجام نشده است. همچنین، بر اساس تحلیل داده‌های جامعه آماری در دو حوزه شناخت مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای

پژوهشی و رتبه علمی دانشگاهی اعضای هیئت علمی نشان داده شد که هیچ تفاوت معناداری بین شناخت مفاهیم و مصادیق سوءرفتارهای پژوهشی (جعل، تحریف، سرقت علمی- ادبی) با رتبه علمی و دانشگاهی اعضای هیئت علمی وجود ندارد. تاکنون هیچ پژوهشی که این متغیر را مورد سنجش قرار دهد انجام نشده است؛ اما پریچت^۱ (۲۰۱۰) به بررسی درک استادان و دانشجویان در مورد دستبرد علمی پرداخت و نشان داد که تفاوت در نوع درک استادان و دانشجویان نسبت به مقوله دستبرد علمی، مشکلات بسیاری را به وجود آورده است. نتایج مطالعه فتحی (۱۳۹۲) با نتایج پژوهش حاضر در خصوص وجود رابطه بین رتبه علمی و حوزه تخصص با سوءرفتار علمی همخوانی دارد؛ اما نتایج اسلام‌نواز (۱۳۹۲) در خصوص رشته و حوزه تخصص دانشجویان و میزان آشنایی با تقلب علمی همخوانی وجود ندارد و بین حوزه تحصیلی و میزان آشنایی با مفاهیم سرقت علمی تفاوت وجود دارد. نتایج مطالعه نسترن بروجنی، اسدی و نصیری (۱۳۹۵) در خصوص رابطه مقطع تحصیلی و نگرش درباره پایبندی به اخلاق پژوهش با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد. بر اساس نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود:

- مسئولان پژوهشی دانشگاه، با برگزاری دوره‌های آموزشی و دعوت از متخصصان و صاحب‌نظران آشنا به اخلاق پژوهش و نگرش اهتمام بیشتری در راستای آشنایی اعضای هیئت علمی داشته باشند؛
- مسئولان پژوهشی واحد و دانشگاه، به‌منظور ترغیب اعضای هیئت علمی به رعایت اخلاق پژوهش و همچنین پایبندی به رفتارها و هنجارهای علمی و جلوگیری از تخلف و سوءرفتارهای پژوهشی، منشور اخلاق پژوهش را برای دانشگاه تدوین و به آن پایبند باشند؛
- در آیین‌نامه‌های ارتقای اعضای هیئت علمی که بیشتر بر کمیت فعالیت‌های علمی تأکید دارد تا کیفیت بازنگری شود و قانون‌گذاری و تدوین آیین‌نامه‌های لازم‌الاجرا در زمینه اخلاق نگرش و پژوهش در دستور کار مسئولان پژوهشی در سطح وزارت علوم و دانشگاه آزاد اسلامی قرار گیرد؛
- عامل فشار از روی دانشجویان برای نوشتن مقالات برای کسب نمره بیشتر حذف و قوانین سخت‌گیرانه‌ای در خصوص رفتارهای غیرعلمی پیش‌بینی شود.
- با توجه به جدول ۴ میزان آگاهی استادان در زمینه جعل و از آنجا که تغییر داده‌ها و کم و زیاد کردن آنها حتی اگر به نتایج کلی صدمه‌ای نرزد غیرعلمی و از مصادیق جعل محسوب می‌شود، بایستی فرهنگ‌سازی لازم در بین استادان و دانشجویان در خصوص پایبندی به یافته‌های پژوهش، خودداری از تخلف و تغییر داده‌ها صورت گیرد.
- نظام آموزش عالی با راهکارهایی مانند اعمال قوانین و مقررات؛ حذف فشار و استرس و اجبار از روی دانشجویان برای نوشتن مقالات و پروژه‌های علمی پژوهشی، و فرهنگ‌سازی رعایت حقوق علمی و معنوی اثر در جامعه دانشگاهی کشور؛ ایجاد قوانین سخت‌گیرانه برای تنبیه و مجازات سرقت‌کنندگان علمی و پیگرد قانونی و جدی با متخلفان؛ مطلع ساختن استادان و دانشجویان از آثار و پیامدهای سوءرفتار علمی و پژوهشی؛ ایجاد و تقویت انگیزه و روحیه پژوهش در دانشجویان از سرقت ادبی و علمی یا جعل و تحریف‌هایی که صورت می‌گیرد جلوگیری کند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسنده اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده و این موضوع مورد تأیید اوست.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسنده این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

مقاله حاضر با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یادگار امام خمینی (ره) انجام شد.

^۱. Pritchett

سپاسگزاری

مقاله برگرفته از طرح پژوهشی با «آشنایی با مفاهیم و مصادیق سوء رفتار علمی اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یادگار امام خمینی (ره)» است که با حمایت مالی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یادگار امام (ره) انجام شده است و جا دارد از رئیس و معاون پژوهشی محترم واحد بابت حمایت‌هایشان تشکر کنم.

منابع

- اسلام‌نواز، هادی (۱۳۹۲). بررسی دیدگاه دانشجویان رشته‌های مختلف درمقطع تحصیلات تکمیلی نسبت به تقلب علمی: مطالعه موردی دانشگاه گیلان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گیلان.
- پورنقی، رویا؛ خسروی، مریم (۱۳۹۹). شناسایی و دسته‌بندی بداخلاقی‌های علمی دانشجویان (مرور نظام‌مند). *اخلاق در علوم و فناوری*، ۱۵(۲)، ۳-۱۴.
- خرازی، نیلوفر (۱۳۹۷). *مطالعه تقلب علمی دانشجویان: کاربرست نظریه فشار عمومی اگنیو*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران.
- خسروان، شهلا؛ منصوریان، محمدرضا؛ محمدپور، علی؛ خزائی، پیام و عجم خامس فدافن، سمانه (۱۳۹۴). وضعیت رعایت اخلاق در پژوهش‌های دانشجویی، عوامل مرتبط و راهکارهای اصلاح آن از دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه علوم پزشکی در سال ۱۳۹۲. *آموزش پرستاری*، ۴(۴)، ۶۳-۷۱.
- خموئی، مقصود (۱۳۹۶). *آسیب شناسی اخلاق در پژوهش از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی (ارشد و دکتری) دانشگاه علامه طباطبایی و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.
- رجب‌زاده‌عصارها، امیرحسین (۱۳۹۰). *مطالعه میزان آشنایی اساتید و دانشجویان دانشگاه تهران با تعاریف و مصادیق سوء رفتارهای پژوهشی و روش‌های کاهش آن*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه (۱۳۷۷). *روش‌های تحقیق در علوم رفتاری*. تهران: آگه.
- سهیلی، فرامرز؛ حمیدی، آذین، و خاصه، علی‌اکبر (۱۴۰۰). بررسی تأثیر درک سرقت علمی، نگرش به سرقت علمی، ارزش‌های شخصیتی و محقق‌پنداری تحصیلی بر میزان سرقت علمی در بین دانشجویان دکتری دانشگاه بوعلی. *تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی*، ۱۵(۲)، ۱-۲۰. <https://doi.org/10.22059/jlib.2022.331852.1571>
- شقایق، مهدی (۱۴۰۰). اثرات متقابل کلان‌ساختارهای اجتماعی در پدیده سرقت علمی (مطالعه موردی: ایران). *پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۳۷(۲)، ۴۳۸-۴۱۱.
- صبار، شاهو؛ معصومی‌فر، علی و محمدی، سعید (۱۳۹۸). آنجا که نمی‌دانیم چگونه اخلاقی باشیم؛ پژوهشی در میزان آگاهی یر مصادیق سرقت معنوی. *تحقیقات فرهنگی ایران*، ۱۲(۳)، ۱-۲۷.
- صمدی، ثریا؛ عباسی، فهیمه و جلال زاده، سارا (۱۳۹۳). مسائل اخلاقی در انتشار مقالات علمی: بررسی انواع و علل سوء رفتارهای علمی در پژوهش‌های علوم پزشکی. *اخلاق در علوم و فناوری*، ۹(۲)، ۳۰-۴۰.
- طالبی، فهیمه؛ جاهد، حسینعلی و ساری‌خانی، ناهید (۱۴۰۰). مولفه‌ها و شاخص‌های ارتقاء کیفیت پژوهش در نظام آموزش عالی ایران. *خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت*، ۱۲(۱)، ۱۴۷-۱۶۲.
- علیزاده‌اقدام، محمد باقر؛ عباس زاده، محمد؛ شیشوانی، عسل و تجویدی، مینا (۱۳۹۰). بررسی تعیین‌کننده‌های پایبندی به اخلاق علمی در بین اعضای هیئت علمی؛ مطالعه موردی دانشگاه تبریز. *سیاست علم و فناوری*، ۳(۴)، ۵۷-۶۹.
- فتحی، معصومه (۱۳۹۲). *گرایش به سرقت علمی بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته حسابداری دانشگاه‌های استان سیستان و بلوچستان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- فعلی، سعید؛ بیگلری، نگین و پزشکی راد، غلامرضا (۱۳۹۱). نگرش و رفتار دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس در زمینه سرقت علمی. *پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی*، ۶۵، ۱۳۳-۱۵۱.
- قربی، علی؛ فهیمی‌فر، سپیده (۱۳۹۹). ابعاد و الگوهای همکاری آثار سلب اعتبار شده به عنوان مصادیق سوء رفتار پژوهش در طرح بین‌المللی و ایران. *پژوهشنامه علم سنجی*، ۶(۱)، ۱۴۹-۱۷۲.
- کیوان‌آرا، محمود؛ اجاقی، رضوان؛ چشمه‌سهرابی، مظفر و پاپی، احمد (۱۳۹۲). گونه شناسی تقلب‌ها و سرقت‌های علمی؛ با استفاده از شناخت تجربیات صاحب نظران در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۱۰(۳)، ۴۶۰-۴۴۹.

- مروتی، مرضیه؛ و ریاحی‌نیا، نصرت (۱۳۹۸). سلب اعتبار مقاله‌های حوزه غدد درون‌ریز و متابولیسم: دلایل و ویژگی‌ها. مدیریت سلامت، ۲۲(۴)، ۵۰-۶۱.
- مروتی، مرضیه؛ عرفان‌منش، محمدمین (۱۳۹۹). سلب اعتبار بروندهای علمی و مصادیق بداخلاقی پژوهشی. اخلاق در علوم و فناوری، ۱۵(۴)، ۶۲-۶۹.
- ملک‌زاده، رضا (۱۳۷۸). دستبرد علمی و ضرورت پیشگیری از آن. هفته‌نامه سپید، ۷(۳۸۷)، قابل دسترس: <http://www.salamatiran.com/NSite/FullStory/?Id=19973&type=3>
- نسترن‌بروجنی، ایمان؛ اسدی، حسن و نصیری، خسرو (۱۳۹۵). بررسی میزان پابندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته تربیت بدنی به صاقل اخلاق پژوهش در دانشگاه‌های تهران. مدیریت ورزشی، ۸(۵)، ۶۵۵-۶۶۴.

References

- Bailey, J. (2013). *Plagiarism and the pulpit: when religion meets attribute*. Retrieved from <http://www.plagiarismtoday.com>
- Carafoli, E. (2015). Scientific misconduct: the dark side of science. *Rendiconti Lincei*, 26, 369-382. <https://doi.org/10.1007/s12210-015-0415-4>
- Fealy, S., Bighlari, N. & Pezeshki Rad, G. (2012). Agricultural Students' Attitude and Behavior on Plagiarism in Tarbiat Modares University. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 18(3), 133-151. (in Persian)
- Gasparyan A. Y., Nurmashev, B., Seksenbayev, B., Trukhachev, V. I., Kostyukova, E. I. & Kitars, G. D. (2017). Plagiarism in the Context of Education and Evolving Detection Strategies. *Journal of Korean Medical Science*, 32(8), 1220-1227. <https://doi.org/10.3346/jkms.2017.32.8.1220>
- Holm, S., & Hofmann, B. (2018). Associations between attitudes towards scientific misconduct and self-reported behavior. *Accountability in Research*, 25(5), 290-300. <https://doi.org/10.1080/08989621.2018.1485493>
- Khadilkar, S. S. (2018). Scientific misconduct: A global concern. *The Journal of Obstetrics and Gynecology of India*, 68(5), 331-335. <https://doi.org/10.1007/s13224-018-1175-8>
- Kwong, T., Ng, H., Mark, K., & Wong, E. (2010). Students' and faculty's perception of academic integrity in Hong Kong. *Campus-Wide Information Systems*, 27(5), 341-355.
- Morovati, M. & Riahinia, N. (2019). Retractions in Endocrinology and Metabolism Journals: Causes and Characteristics. *Journal of Health Administration*, 22(4), 50-61. (in Persian)
- Nurunnabi, M., & Hossain, M. A. (2019). Data falsification and question on academic integrity. *Accountability in Research*, 26(2), 108-122. <https://doi.org/10.1080/08989621.2018.1564664>
- Okonta, P., & Rossouw, T. (2014). Misconduct in research: A descriptive survey of attitudes, Perceptions and associated factors in a developing country. *BMC medical Ethics*, 15(25), 341-359.
- Pritchett, S. (2010). *Perceptions about plagiarism between faculty and undergraduate students*. (Dissertation). Alliant International University, San Diego.
- Rokni, M. B., Bizhani, N., Habibzadeh, F., Farhud, D. D., Mohammadi, N., & Alizadeh, A. (2020). Comprehensive survey of plagiarism in Iran. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36(7), 1441-1448. <https://doi.org/10.12669/pjms.36.7.3456>
- Sarlauskiene, L. & Stabingis, L. (2014). Understanding of plagiarism by the students in HEIs of Lithuania. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 110, 638-646. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.908>
- Shaghghi, M., & Vasfi, M. R. (2019). An investigation into the underpinning factors of plagiarism among universities in Iran. *Libri*, 69(3), 201-212. <https://doi.org/10.1515/libri-2017-0100>
- Tijdink, J. K., Verbeke, R. & Smulders, Y. M. (2014). Publication pressure and scientific misconduct in medical scientists. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 9(5), 64-71. <https://doi.org/10.1177/1556264614552421>